

УДК 321

НОВІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО – ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Загоруйко А.

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Тіхонова Л.А.
Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії,
м. Харків, Україна
e-mail: anton.zahoruiko@nure.ua

The article examines the economic problems of the information society. Human society in the 21st century faced new economic realities. The information world is gradually becoming increasingly digital, and traditional forms of economic effects, competition, and antitrust behavior are changing accordingly. New forms of monopolization and market power are clearly visible in the modern economy. The state faced the problem of regulating the economy taking into account the new digital realities. The antimonopoly legislation of many countries makes it a difficult task to ensure that the behavior of economic companies meets the demands and needs of society.

Людське суспільство у ХХІ столітті зіткнулося із новими економічними реаліями. Світ інформаційний поступово стає усе більше цифровим і в ньому відповідно змінюються традиційні форми економічних ефектів, конкуренції та антимонопольної поведінки. У сучасній економіці явно простежуються нові формати монополізації та ринкової влади. Держава зіткнулася з проблемою регулювання економіки з урахуванням нових цифрових реалій. Перед антимонопольним законодавством багатьох країн стає складне завдання зробити так, щоб поведінка економічних компаній відповідала запитам та потребам суспільства. Поки що не завжди зрозуміло як це робити. Тому головним питанням в економічній політиці сучасної держави залишається питання про роль та функції державного регулятора. Вчені-економісти вважають, що розвивати конкуренцію у цифровій економіці потрібно таким чином, щоб забезпечити баланс інтересів приватних компаній споживачів та регулюючих організацій. Головною зміною в економіці можна вважати цифровізацію бізнес-моделей компаній та віртуалізацію міжфірмових взаємодій. Саме ці процеси сприяють виникненню нових форм ринкової влади та конкуренції. Досвід вирішення проблем цифрових форм монополізації вже існує, але його ще недостатньо і застосувати його для будь-якої економіки не завжди можливо.

Цифровізація привнесла у світ ринкової економіки те, що називають «платформізацією». На ринку з'явився посередник у вигляді численних платформ, що можуть і забезпечують швидкий, дешевий, але часто цілеспрямований пошук товару для споживача. Практична відсутність витрат на пошук товарів сприяє зниженню ринкових цін і це приваблює

нових покупців. Але високі витрати пошуку не дають змоги неінформованим покупцям порівняти продукцію різних виробників.

Процеси цифровізації сприяють виникненню нової конфігурації конкуренції на локальних капіталістичних ринках, але використання нелінійного ціноутворення та цінової дискримінації на рівні локального бізнесу призводить до різних результатів. Залежить це від рівня, та інтенсивності конкуренції. Однак, цифрова конкуренція не завжди призводить до зниження, наприклад, вартості банківських послуг. Посилення перетікання потенційних клієнтів між банками внаслідок посилення конкуренції в реальності може підвищити витрати банку на рекламу та обслуговування рахунків.

Дослідники соціально-економічних процесів вважають, що у сучасному світі настав період розчарування у ринковій конкуренції та навіть у можливостях приватної власності. Ринкові ідеї почали втрачати свою привабливість з самого початку ХХІ століття, коли у суспільній свідомості переваги ринку перестали відігравати домінуючу роль. Зараз спостерігається певне зростання конкурентної культури сучасних компаній, що свідчить про збереження конкуренції навіть зі зміною формату міжфірмових відносин та активного використання онлайн технологій. Піддаються цифровій трансформації і такі форми поведінки приватних компаній, що враховуються у антимонопольному законодавстві. В першу чергу змінюється уявлення про домінування фірми над ринком. Головну роль тепер відіграють можливість та сила впливу компанії на ринкові ціни, а не на ринкову частку як таку. Поступово формується нове ставлення до злиття та поглинання компаній. У сучасній економіці ці процеси характеризуються достатньо складними ефектами і оцінити їх природу як суто конкурентну чи монопольну складно. У цифровому суспільстві піддається переоцінці практика грабіжницького ціноутворення. Воно набуває нових форм, іноді навіть спостерігається зловживання низькими цінами з боку провідної компанії. Ефекти, що сприяють зниженню ціни доступні тільки великим фірмам, тож середні та дрібні конкуренти не мають такої змоги. Крім вище наведеного, цифровізація може сприяти таємній змові між фірмами та ще й ускладнює виявлення так званих «картельних» угод. Традиційні засоби боротьби з картелями сьогодні виявляються малоєфективними. Спеціалісти навіть займаються пошуком методів визначення схильності фірми до участі у «картельних» угодах. Отже, сучасні економічні ринки не здатні самостійно справлятися з різними стратегіями та формами недобросовісної конкуренції. Сучасна антимонопольна роль держави полягає у застосуванні стратегії збалансованої підтримки здорової конкуренції як у реальному так і у віртуальному просторах.